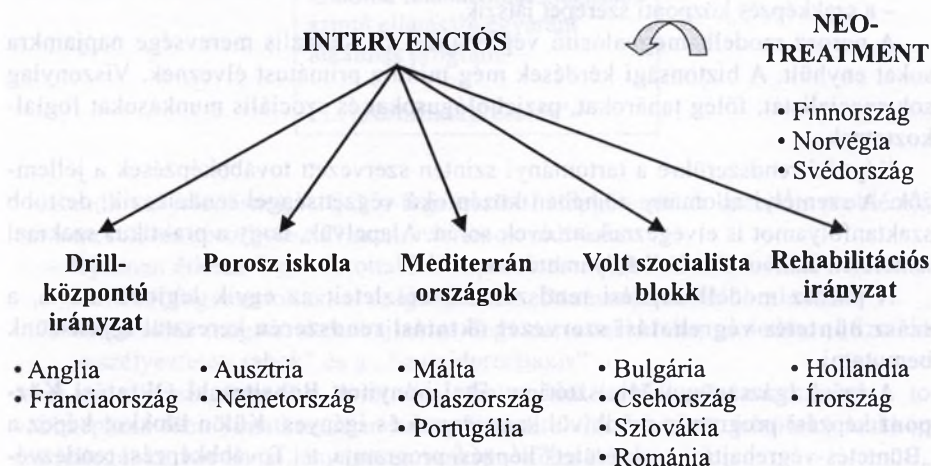

Ruzsonyi Péter

A büntetés-végrehajtási dolgozók felsőfokú képzése (2. rész)*

A tipikus európai büntetés-végrehajtási kezelési típusok és a felsőfokú szakemberképzés

Az európai gyakorlat bemutatásához Ruzsonyi rendszeréből indulunk ki. (Ruzsonyi, 2006) Az általános ismertetésen túl részletesebben kitérünk a szlovák, a német és a hazai gyakorlat ismertetésére.

Drill-központú irányzat (Anglia, Franciaország)

A drill-központú modell jellemzői:

- kiszolgáltatottságot hangsúlyozó- és alkalmazó végrehajtási típus;
- mindent áthat a hivatali hatalom;
- az intézetek meghatározó része régen épült;
- az oktatási-képzési programok kínálata relatíve szegényes.

Az érintett országok végrehajtására a szigor alkalmazása, az elretentés és a megtorlás filozófiájának hirdetése a jellemző. A gyakorlati végrehajtás során a reszocializációs elvek is érvényesülnek, de azok nem válnak a végrehajtás alapmotívumává. Specialistákat alkalmaznak, bár a többi típushoz viszonyítva elenyésző számban. Saját szakem-

* A tanulmány 1. részében (amely a Börtönügyi Szemle előző, 2006. 4. számában jelent meg) a szerző – rövid elméleti bevezető után – az Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Japán és Ausztrália felsőfokú szakemberképzését ismertette. [A szerk.]

bereiktől csak a középfokú végzettséget várják el. A mindennapi élet során a biztonsági személyzet akarata dominál. A belső történésekkel mindaddig nem foglalkoznak, amíg azok kockázati tényezővé nem válnak.

Képzésükre a belső és rövid időtartamú továbbképzések a jellemzők. Egyetlen felsőoktatási intézmény sem hirdet büntetés-végrehajtással kapcsolatos stúdiumot.

Porosz modell (Ausztria, Németország)

A porosz végrehajtási típus jellemzői:

- az intézetben belüli kábítószer-használat széleskörű;
- a külföldi fogvatartottak magas aránya;
- a munkavégzés, illetve a tanulás mindenki számára kötelező;
- a fiatalok korúak korrekciós rendszere a felnőttekénél lényegesen megengedőbb;
- tudatos és tevéleges együttműködést nem kívánnak meg a fogvatartottól;
- a szakképzés központi szerepet játszik.

A porosz modellt megvalósító végrehajtás tradicionális merevsége napjainkra sokat enyhült. A biztonsági kérdések még mindig primátust élveznek. Viszonylag sok specializált, főleg tanárokat, pszichológusokat és szociális munkásokat foglalkoztatnak.

Képzési rendszerükre a tartományi szinten szervezett továbbképzések a jellemzők. A személyi állomány zömében középfokú végzettséggel rendelkezik, de több szaktanfolyamot is elvégeznek az évek során. Alapelvük, hogy a praktikus szakmai ismeretek színvonalát kell folyamatosan emelni.

A porosz modell képzési rendszerének részleteit az egyik legjobb minta, a **szász büntetés-végrehajtási szervezet oktatási rendszerén** keresztül igyekszünk bemutatni.

A szász Igazságügyi Minisztérium által irányított **Bobritzchi Oktatási Központ** képzési programja rendkívül szerteágazó és igényes. Külön blokkot képez a „Büntetés-végrehajtási szakterület” képzési programja, a „Továbbképzési rendezvények” tervezése, valamint érdemes elemezni a „Tananyag-kereterv” című dokumentumukat.

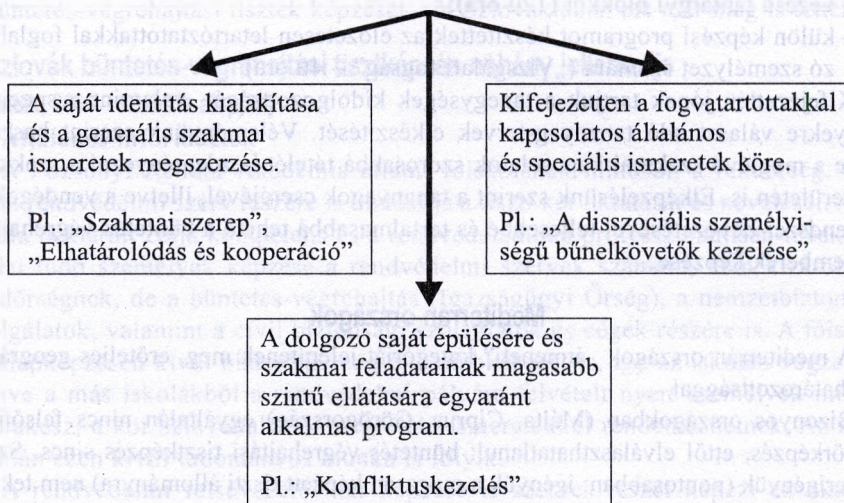
A „Büntetés-végrehajtási szakterület” képzési programjáról

Mindenek előtt lenyűgöző az a tartalmi gazdagság, amelyet a meghirdetésre kerülő oktatási programok, illetve szemináriumok keretén belül felkinálnak a büntetés-végrehajtási állomány számára. Mivel – ismereteink szerint – az ország (Németország) valamennyi tartományában van speciális büntetés-végrehajtási iskola, így még inkább elismerésre méltó a szakmai igényesség. Az alapképzés és az elméleti képzés szervesen egymásra épül. Ez abból következtethető ki, hogy az elméleti képzés különböző szintjeit párhuzamosan hirdetik meg.

Szembetűnő – és, véleményünk szerint, átgondolt, továbbá szellemes stratégiai koncepciót valósít meg – az a szerkezeti felépítés, amelyet legplasztikusabban az alábbi ábrával lehet bemutatni:

Bv. dolgozó

Rendkívül jelenősnek tartjuk a fogvatartotti alapkategóriák speciális problémáival kapcsolatos „profil-tiszta” szemináriumok indítását:

- Újonnan érkező fogvatartottakkal kapcsolatban: „A rabok felvétele”
- Külföldi fogvatartottakkal dolgozóknak: „Bánásmód külföldi rabokkal”
- Önkárosító magatartásra hajlamos fogvatartottakkal kapcsolatban: „Szuicidveszélyeztetett rabok” és a „Szuicidprofilaxis”

A szociálpedagógusok – mint civil diplomával rendelkező szakemberek – továbbképzése több vonatkozásban hasonló az általunk folytatott felsőfokú szakképzés jellegéhez, bár annál lényegesen szakspecifikusabb.

A „Továbbképzési rendezvények” tervezéséről

Rendkívül jól felépített és áttekinthető éves terv szerint végzik a munkájukat. Az eltérő szolgálati területek szerinti bontás átfogó képet ad a képzési törekvésekről. A képzési programok nagy többségükben 3 nap időtartamúak. A jelek szerint ez az időmennyiség a leginkább megfelelő az egyéb intézeti, illetve szolgálati feladatok közé történő beillesztésre, illetve a teljes értékű aktivitás fenntartására.

A „Tananyag-keretterről” dokumentumról

A „Tananyag-keretterről”-ből a teljesség igénye nélkül bizonyos alkotórészek kiemelését indokoltnak tartjuk:

- külön képzési programot készítettek a fiatalkorú fogvatartottakkal kapcsolatban;
- a büntetés-végrehajtási pedagógia és pszichológia területére kiemelt óraszámot fordítanak (94 – 94 óra);

- a komplex megközelítés érdekében kidolgozták a „büntetés-végrehajtás” elnevezésű tantárgyi blokkot (120 óra);
  - külön képzési programot készítettek az előzetesen letartóztatottakkal foglalkozó személyzet számára („Vizsgálati fogság” – 40 óra).
- Kifejezetten jónak tartjuk a tanegységek kidolgozottságát, valamint a speciális igényekre választ adó tananyag-tervek elkészítését. Véleményünk szerint hasznos lenne a meglévő szakmai kapcsolatok szorosabbá tételét kezdeményezni a szakképzés területén is. Elképzelésünk szerint a tananyagok cseréjével, illetve a vendégoktatói rendszer bevezetésével teljesebbé és tartalmasabbá tehető a büntetés-végrehajtási szakemberek képzése.

Mediterrán országok

A mediterrán országok „átmeneti” kategóriát jelenítenek meg, erőteljes geográfiai meghatározottsággal.

Bizonyos országokban (Málta, Ciprus, Görögország) egyáltalán nincs felsőfokú rendőrképzés, ettől elválaszthatatlanul: büntetés-végrehajtási tisztképzés sincs. Szakemberigényük (pontosabban: igényük a magasán képzett tiszt állományra) nem tekinthető jelentősnek.

Volt szocialista országok

A II. világháborút követő szovjet megszállás tartóssá válásakor a volt szocialista tábor valamennyi országában létrehozták a rendőrtisztek képzését szolgáló szakiskolákat. A rendőr akadémiákra kezdetben a felgyorsított ütemben zajló mennyiségi képzés volt jellemző, hiszen a „párthoz, a néphez hű” szakmai értelmiség militáns formájú kiképzése alapvető érdeke volt a hatalomnak. A korábbi időszak tiszt kara megbízhatatlannak számított, mivel szakmai szocializációjuk eltérő ideológiai alapon történt, illetve korábbi munkájuk – sok esetben a világháború éveiben tanúsított magatartásuk – elképzelhetetlenné tette további alkalmazásukat.

A kommunizmus megerősödésének időszakától kezdve Kelet-Európában egyre több ellenzéki értelmiségit, illetve másként-gondolkodót ítéltek el (az érintetteknek csak egy része volt politikai elítélt, legtöbben köztörvényes bűnelkövetők között töltötték ítéletüket). Az internálók, illetve munkatáborok száma is drasztikusan emelkedett a térségben. Valószínűsíthetően ezek a folyamatok indukálták legerőteljesebben a szakirányú büntetés-végrehajtási tisztképzés „táboron belüli” általánossá válását.

A mennyiségre koncentráló képzést viszonylag hamar felváltotta a minőségi tisztképzés igénye. Az akadémiák jogutódaiként megalakuló tisztképző főiskolák képzési színvonala folyamatosan emelkedett, az utóbbi évtizedekben a felsőoktatás integrált részévé és egyenrangú tagjaivá váltak.

Napjainkban a rendőrtiszt főiskolákon a „szakmához hű” állománycsoport képzése zajlik. Örömteli tendenciaként érzékelhető: a rendőrtisztképzés mellett több

országban (Csehország, Lengyelország) a magyar minta alapján tervezik beindítani a büntetés-végrehajtási tisztek képzését, sőt Szlovákiában ezt már meg is tették.

A szlovák büntetés-végrehajtási tisztképzés néhány jellemzője

(Haládk, 2006 – kézirat alapján)

Általános információk

A Pozsonyi Rendőr Akadémia állami főiskolának minősül, a rendőrség, de a többi rendvédelmi szerv részére is biztosítja a tiszti kar oktatását és nevelését. A főiskola deklarált célja kompetens és a rendvédelemben professzionálisan tevékenykedni tudó személyek képzése a rendvédelmi szervek számára, nem kizárólag a rendőrségnek, de a büntetés-végrehajtás (Igazságügyi Őrség), a nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint a civil biztonsági szolgálatok és cégek részére is. A főiskola az alapképzésen kívül biztosítja még a továbbképzést is, így az iskolán végzettek, illetve a más iskolákból a rendvédelmi pályára felvételt nyert személyek mindig naprakész, a kor színvonalának megfelelő ismeretekkel rendelkezhetnek. Az Akadémián ezen kívül tudományos munka is folyik.

A rendvédelmi felsővezetői kar képzése is szerves részét képezi az oktatási programnak. Ennek keretén belül például lehetőséget biztosítanak a későbbiekben a doktori fokozat elérésére.

A 2006-ban indult bolognai rendszerű, kompatibilis képzési rendszer felépítése:

Szak	Fokozat	Tanulmányok	Tanulmányok hossza	Képzési szint
Személy- és vagyonvédelem	első	nappali	3 év	BSc
Személy- és vagyonvédelem	második	nappali	+ 2 év	MSc
Személy- és vagyonvédelem	harmadik	nappali	3 év + 5 év	Ph.D

Szakemberképzés a büntetés-végrehajtási testület számára

Levelező tagozatos képzés

A Pozsonyi Rendőr Akadémia csupán levelező tagozaton indít olyan képzést, amelyhez a szlovák büntetés-végrehajtás hivatásos állományú tagjai csatlakozhatnak, és szakfőiskolai diplomát szerezhhetnek. A szak sajnálatosan nem büntetés-végrehajtási szak (Személy- és vagyonvédelmi szak), de a képzés struktúrájában helyet kapnak bizonyos speciális büntetés-végrehajtási ismereteket feldolgozó tantárgyak is.

Véleményünk szerint a szlovákiai rendszer talán legnagyobb problémája, hogy a büntetés-végrehajtás nem rendelkezik önálló tanszékkal, csupán a kriminológiai tanszék egy szakcsoportjaként vannak jelen az Akadémián. Ennél is nagyobb gond,

hogy a tanszéki csoport is csupán virtuális, mert egyáltalán nincs önálló tanári állománya. A büntetés-végrehajtási hallgatóknak szinte valamennyi tantárgyát rendőrtisztek oktatják, és csak néhány nagyon speciális tárgyban kérnek fel büntetés-végrehajtási szakembereket közreműködésre. Ilyenkor az országos parancsnokságról érkező tisztek tartják az előadásokat. (Még a büntetés-végrehajtási nevelést is rendőrtisztek oktatják!)

Az oktatás tömbösítve, szemeszterenként három egyhetes összevonás keretében zajlik. A tantervet az akadémia kriminológiai tanszéke állítja össze. A hallgatók – a magyar gyakorlatnak megfelelően – a képzés időtartama alatt is az anyaintézetük állományához tartoznak. A szakmai gyakorlatot a kijelölt büntetés-végrehajtási intézetek biztosítják.

A képzés színvonalára negatívan hat, hogy a levelező hallgatók tapasztalataikat illetően rendkívül „intézet-specifikusak”, nincs betekintésük a környező államok büntetés-végrehajtási rendszereibe, de még a saját intézményrendszerükbe sem. Soha nem jutnak el más intézetekbe, nem látják az ott folyó munkát, illetve a máshol bevált ötleteket.

Nappali tagozatos képzés

Szlovákiában a büntetés-végrehajtás hivatásos állományának nincs nappali tagozatos főiskolai képzése. Egyedül a Személy- és vagyonszabadság védelmi szak biztosít lehetőséget nappali tanulmányok folytatására, de ide kizárólag polgári hallgatókat iszikoláznak be. A végzést követően a friss diplomások kérhetik felvételüket a büntetés-végrehajtási testülethez. A sikeres felvételi eljárást követően tisztként kezdik meg munkájukat valamelyik büntetés-végrehajtási intézetben.

A továbbiakban a Személy- és vagyonszabadság védelmi szak BSc (főiskolai szintű) képzéséről adunk tájékoztatást, mert jelenleg ez a forma indult el, és a büntetés-végrehajtás iránt érdeklődők is ehhez a képzési formához csatlakozhatnak.

A szak általános jellemzői:

Tanulmányi forma: nappali

Tanulmányi idő: 3 akadémiai év

A tanulmányok befejezésének feltétele: 180 kredit-pont elérése

Az oktatás elméleti összetevői:

- a hallgató megismerkedik az alapfogalmakkal, illetve a személy- és vagyonszabadság védelmi jogi vonatkozásaival;
- ismereteket szerez a biztonsági szolgálatok szervezetéről, felépítéséről;
- megismeri az európai jog, a nemzetközi egyezmények és az emberi jogok betartásához szükséges dokumentumokat.

Gyakorlati képességek:

- a személy- és vagyonszabadság védelmi munka végzésekor képes a jogalkalmazásra;
- gyakorlatot szerez a személy- és vagyonszabadság védelemből származó feladatok szervezésében, előkészítésében, megvalósításában;
- speciális feladatok effektív magvalósítása, munkacsoportok irányítása, személyekkel, illetve szervezetekkel történő együttműködés megszervezése;

– biztonsági feladatok minősítése a személy- és vagyonvédelem terén, értékelés, a hiányosságok felszámolása, szükség szerint a szervezeti változások: indítványozása.

Követelmény továbbá, hogy a hallgatók legyenek képesek

– együttműködni és kommunikálni az állami és nem állami szervezetekkel, személyekkel a jogi és szervezési problémák megoldásában a személy- és vagyonvédelmi területén;

– felismerni a személy- és vagyonvédelmi munkát befolyásoló pszichológiai és szociális problémákat;

– feldolgozni, megszervezni, osztályozni és felhasználni – a modern információs technológia segítségével – a feladatok ellátásához szükséges információkat;

– megoldani a személy- és vagyonvédelem terén a felmerülő krízis-helyzeteket, levezetni a pszichikai és fizikai feszültséget;

– kommunikálni egy világnyelven (3500-4000 nyelvi lexikális egység tudása, amely szükséges az átlag beszélgetéshez és a szakmai kommunikációhoz);

– bővíteni és mélyíteni a szaktudást, kialakítani az önképzés igényét.

A végzett hallgatók az alábbi munkakörökben, illetve területeken helyezkedhetnek el:

– biztonsági dolgozó az állami és nem állami rendvédelmi szolgálatoknál és szervezeteknél;

– középvezető az alacsonyabb szintű irányítás területén (a rendőrség rendszerben és a biztonsági szolgálatoknál);

– a hallgató továbbtanulhat az MSc szinten (ugyanezen vagy hasonló szakon).

Kötelező tantárgyak:

Jog és államelmélet, Állam- és jogtörténelem, Alkotmányjog, Büntetőjog, Igazgatási jog, Munkajog, Állampolgári jog, Üzleti jog, EU és Schengeni jogi alapok, Rendőr-pszichológia, Szociológia, Politológia, Etika, Szociális kommunikáció alapjai, Gazdaságtan, Számítástechnika, Informatikai alapok, Rendőri informatikai rendszerek, Menedzsment alapjai, Biztonsági menedzsment, Menedzsment-kommunikáció, Kriminológia, Rendőri biztonsági feladatok elmélete, Rendőrség technikai rendszere és vagyonvédelem, Közrendvédelmi rendészeti jog alapjai, Személy- és vagyonvédelem alapjai, Bűnügyi jog alapjai, Operatív jogi alapok, Idegenrendészet és határvédelem jogi alapok, Közlekedésrendészeti jog alapjai, Rendőri feladatok, Rendőri löelmélet, Idegen nyelv, Szakdolgozat elkészítési ismeretek.

Kötelezően választható tantárgyak:

Informatika, Számítástechnika, Filozófiai alapok, Rendvédelem története, Technikai rendszerek, Rendvédelmi szervek az EU tagállamaiban, Pönológia alapjai, Etikai csoportok szociológiája, Emberi jogi ismeretek, Rendőri feladatok II., Rendőri lövészet taktikája, Önvédelem, Idegen nyelv, Közrendvédelmi tevékenység, Tevékenységfajták a rendőrségnél, Speciális szolgálatok tevékenysége, Közlekedésrendészeti feladatok, -tevékenység, Közlekedés-mérnöki tevékenység, Védett személyek és objektumok védelme, Objektumvédelem és érdekvédelem, Nyomozó és operatív tevékenység, Bűnügyi hírügynökség, Idegenrendészet és határrendőrség

tevékenysége, Idegenrendészet és határrendőrség speciális tevékenysége, Büntetési szankciók és az előzetes letartóztatás végrehajtása, Büntetés-végrehajtási pszichológia alapjai.

Elemzésünk szempontjából a **Rehabilitációs irányzat** országainak (**Hollandia, Írország**) és a büntetés-végrehajtást a **Neo-treatment** filozófia szerint szervező skandináv terület (**Finnország, Norvégia, Svédország**) között csak egyetlen vonatkozásban, a pénzügyi lehetőségeik felhasználásának módjában van jelentős különbség. Hollandiában az utóbbi évben kedvezőtlen változás következett be. A börtönökben tanító tanárok számát drasztikusan csökkentette a központi adminisztráció. Ez természetesen jelzi a fogva tartásról alkotott elképzelésük változását is. A közismert toleráló, támogató attitűdöt napjainkra a szigorítás aktuálpolitikája váltotta fel.

Hollandia – amelynek megtorpanása remélhetően csak átmeneti – kivételével valamennyi érintett országról elmondható, hogy gazdasági fejlettségük, emberközpontú, sok vonatkozásban liberális ideológiájuk és ennek megfelelően szervezett társadalmuk lehetőségei jelentősen meghaladják a többi európai ország színvonalát. Büntetés-végrehajtási intézményrendszerüket is egyéni megközelítés alapján alakították ki. A fogva tartás mindennapjaira a segítő, támogató „szolgáltatási” rendszer a jellemző. A szabadidős programoktól kezdve az általános képzésen át a szakképzésig igyekeznek a legszélesebb kínálatot biztosítani. A meghirdetett programok annyira széleskörűek, hogy a személyzet jelentős részét speciális szakirányú és felsőfokú diplomával rendelkezők teszik ki. Biztonsági területen a szakemberigényük nem jelentős. A magasabb biztonsági fokozatba tartozó intézeteik technikai és biztonsági felszereltsége kimagasló, „élőerős” igényük elhanyagolható. A rendőrséggel kialakított együttműködésük alapján az előállításokat nem ők végzik. Egy esetleges szökés, vagy jelentősebb rendkívüli esemény bekövetkezése esetén a büntetés-végrehajtás feladat mindössze az esemény észlelése; a felszámolás, illetve elfogás teljes egészében a rendőri erők kompetenciájába tartozik. „Tisztán” biztonsági szakemberük alig van, érettségizett – a belső képzési rendszerükben kiképzett – dolgozóik minden vonatkozásban megfelelnek az elvárásoknak.

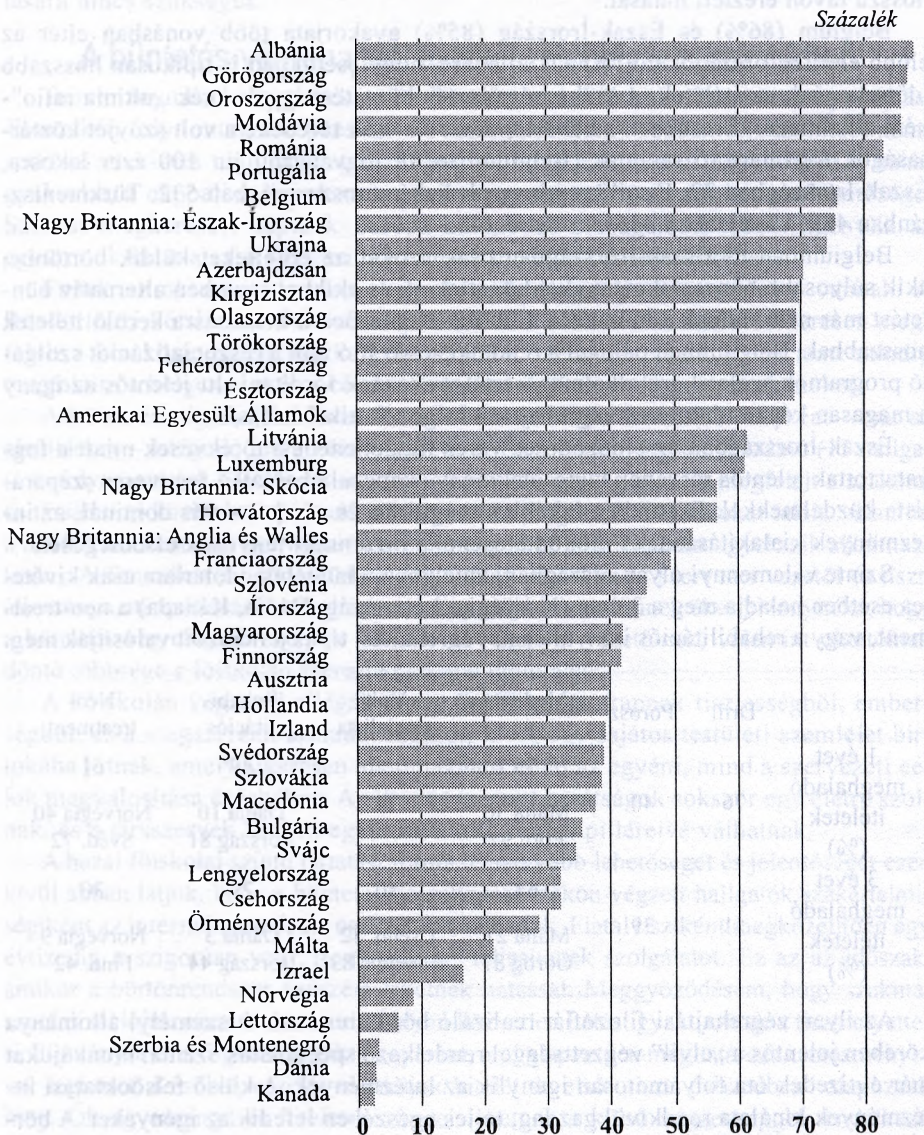
A személyi állomány képzési igényét meghatározó egyéb tényezők

Minden ország büntetőpolitikai koncepciója hatással van az ítélkezési gyakorlatára. Tanulmányunk szempontjából a 3 évnél hosszabb szabadságvesztés büntetések kiszabásának százalékos aránya hasznos információt ad a büntetés céljáról alkotott generális elképzelésről.

Véleményünk szerint az olyan országokban, ahol az ítéletek időtartama tipikusan meghaladja a 3 évet, ott elsődlegesen a megtorlás és az elrettentés dominál (Albánia 98%, Görögország 97%, FÁK 96%, Moldávia 96%, Románia 94%). A példaként felsorolt országokban a személyzet szerepe szinte kizárólag a fegyelem és a belső rend fenntartására korlátozódik. Ebből automatikusan következtethetünk a

A 3 évnél hosszabb szabadságvesztés alkalmazásának %-os aránya

dolgozók képzési színvonalával kapcsolatos igényszintre. Esetükben – néhány specialistától eltekintve – nincs igény diplomás szakemberek alkalmazására – így képzésére sem. Szinte valamennyi olyan ország, amelyben a 3 évnél hosszabb szabadságvesztés büntetés kiszabásának aránya meghaladja a 80%-ot, valamikor a szoci-

alista táborba tartozott. Az ideológiai és büntetőpolitikai örökség a jelek szerint hosszú távon érezteti hatását.

Belgium (86%) és Észak-Írország (85%) gyakorlata több vonásban eltér az előbb említett országokétól. Annak ellenére, hogy esetükben is tipikusan hosszabb időtartamúak az ítéletek, a szabadságvesztés büntetést igyekeznek „ultima ratio”-ként alkalmazni. Esetükben a bebörtönzési ráta csak töredéke a volt szovjet köztársaságok fogvatartotti rátáinak (Belgiumban 88 fogvatartott jut 100 ezer lakosra, Észak-Írországban 72. Ezzel szemben, pl. Fehér-oroszországban 532, Türkmenisztánban 489, Ukrajnában 416).

Belgiumban és Észak-Írországban csak azokat az elítélteket küldik börtönbe, akik súlyosabb bűncselekményeket követtek el, és akikkel szemben alternatív büntetést már nem tudnak alkalmazni. Ebből következően a kiszabásra kerülő ítéletek hosszabbak, Belgiumban például a rendelkezésre álló időt a reszocializációt szolgáló programok széles körű alkalmazására igyekeznek fordítani. Itt jelentős az igény a magasan képzett büntetés-végrehajtási dolgozók alkalmazására.

Észak-Írországban az elhúzódo és véres függetlenedési törekvések miatt a fogvatartottak jelentős részének bűncselekménye kapcsolatban áll a fegyveres szeparatista küzdelmekkel. Esetükben inkább a megtorlás és az elrettentés dominál, az intézmények kialakításánál és működtetésénél a biztonsági tényezők elsődlegesek.

Szinte valamennyi olyan országban, amelyben a büntetési időtartam csak kivételes esetben haladja meg a 3 évet (Norvégia, Lettország, Dánia, Kanada) a neo-treatment, vagy a rehabilitációs irányultságú végrehajtási típus jellemzőit valósítják meg.

	Drill	Porosz	Mediter- rán	Volt szocialista	Rehabi- litációs	Neo- treatment
1 évet meghaladó ítéletek (%)	76	40	75 Málta 36 Port. 97	74	49 Dánia 10 Írország 81	61 Norvégia 40 Svéd. 72
3 évet meghaladó ítéletek (%)	51	39	64 Málta 21 Görög 87	50 Cseho. 32 Románia 83	29 Dánia 3 Írország 44	30 Norvégia 9 Finn. 42

Az ilyen végrehajtási filozófiát realizáló börtönrendszerek személyi állománya körében jelentős a „civil” végzettséggel rendelkező specialisták száma, munkájukat már évtizedek óta folyamatosan igénylik az intézmények. A külső felsőoktatási intézmények kínálata rendkívül gazdag, teljes egészében lefedik az igényeket. A börtönökben történő munkavállalás pedig az értelmiségi munkakörökben dolgozók számára is rengeteg kedvezménnyel jár, és biztos egzisztenciát jelent. A büntetés-végrehajtási munka társadalmi presztízse kifejezetten jó, így a kereslet és a kínálat szerencsésen talált egymásra. A biztonsági szakemberek tevékenységköre ezekben a rendszerekben erőteljesen korlátozott. Ez utóbbi munkakörök betöltése nem igé-

nyel egyetemi, vagy főiskolai előtanulmányokat, ezért saját felsőfokú képzés indítására nincs szükségük.

A büntetés-végrehajtási tisztképzés helyzete hazánkban

Tanulmányunk befejezéseként a Rendőrtiszti Főiskola Büntetés-végrehajtási Tanszékén folyó munka képzési elveit kívánjuk néhány szóban felvázolni. A nemzetközi áttekintés alapján megállapíthatjuk, hogy Európában egyedülálló a hazai gyakorlat, a nappali és levelező tagozaton egyaránt folytatható képzés lehetősége. Számos megkeresést kaptunk Európa különböző országaiból, többen igénylik az együttműködést a saját képzési rendszerük modernizálása érdekében.

Ennek az oktatási formának komoly előzményei és hagyományai vannak. A Rendőrtiszti Főiskola – 1971-es alapítása óta – minden időszakban sikeresen megfelelt a kor követelményeinek. Véleményünk szerint az eltelt 35 év alatt mindig megtalálta a helyes utat és a célok eléréséhez szükséges legjobb eszközöket.

A Büntetés-végrehajtási Tanszék a nem rendőri tanszékek közül elsőként – már az alapításkor – integrálódott a Főiskola életébe. Ez a viszonylag kis létszámú (15 hallgató évfolyamonként, 5-6 fős oktatói kar) szervezeti egység mindig megfelelt a szakmai és társadalmi követelményeknek, a kihívásokra progresszív válaszokat talált, valamint a felsőoktatás európai színvonalú követelményeihez is elhivatottan igyekszik alkalmazkodni. A Tanszék a működése során a büntetés-végrehajtási szervezet vezetői és tiszti állománya utánpótlásának meghatározó tényezőjévé vált. Ennek ékes bizonyítéka, hogy a büntetés-végrehajtási szervek korábbi és jelenlegi vezetőinek, valamint oktatóinak döntő többsége e főiskolán szerezte szakmai diplomáját.

A Főiskolán végzett kollégák életre szóló mintát kapnak tisztességből, emberiségből, és a megszerzett szakmai tudáson kívül egy sajátos testületi szemlélet birtokába jutnak, amely sikeresen alkalmazható mind az egyéni, mind a szervezeti célok megvalósítása érdekében. Az itt megszerzett barátságok sokszor egy életre szólóak, és a társszervek közötti együttműködés fontos pilléréivé válhatnak.

A hazai főiskolai szintű oktatási forma legnagyobb lehetőségét és jelentőségét ezen kívül abban látjuk, hogy a büntetés-végrehajtási szakon végzett hallgatók szakértelmiségiként az intézményrendszer egészét formálhatják. Fiatal tisztként megközelítően egy évtizedig a szigorúan vett „frontvonalon” teljesítenek szolgálatot. Ez az az időszak, amikor a börtönrendszer egészére lehetnek hatással. Meggyőződésem, hogy szakmai szocializációjuk ezen szakasza alatt olyan közvetlen hatást gyakorolnak a tiszthelyettesi állományra és a fogvatartottakra egyaránt, ami alapvetően meghatározza intézményeink légkörét. Későbbi vezetői munkájuk hitelét az első „tiszti évtizedben” alapozzák meg. Ők egyenrangú és hiteles partnerei lehetnek a külső végzettséggel rendelkező szakembereknek, és letéteményesei a jövő büntetés-végrehajtásának.

Összegzés

Tanulmányunkban igyekeztünk elkerülni a bemutatott országok, illetve büntetés-végrehajtási rendszerek kiválasztásának esetlegességét. Ebben nagy segítsé-

günkre volt Európa korrekciós gyakorlatának korábbi rendszerezése és Vajda oktatásfilozófiai rendszere. Tudjuk azonban, hogy a korrektségre törekvés mellett is számtalan terület büntetés-végrehajtási szakembereinek képzéséről szót sem ejtetünk. Nem volt lehetőségünk többek között a Távol-Kelettel vagy a kontinentális Ázsiával foglalkozni, de Afrika is teljes egészében kimaradt.

A hiányosságok ellenére is bízunk abban, hogy számos hasznos törekvést sikerült felvillantatnunk. Nem rejtett célunk volt a hazai tisztképzés érdemeinek bemutatása és elhelyezése az európai – és néhány vonatkozásban a világ – képzési trendjében. Meggyőződésünk, hogy büszkéek lehetünk a több mint három évtizedes oktatási-nevelési munkánkra.

Szakmai véleményünk szerint megvalósítottuk azt a célkitűzést, melyet Vókó György nagyon frappánsan így fogalmazott meg: „A képzés célja nemcsak a szakmai ismeretek és teljesítőképeség elmélyítése, habár ez is fontos. A képzés egyben az elhivatottság és a szakmai büszkeség növelésének eszköze, amelyek lényeges elemei egy olyan közszolgáltatnak, amely elkötelezett a társadalom szolgálata és a hátrányos helyzetű személyekről való gondoskodás iránt, számot vetve az e kötelezettségtől elválaszthatatlan mindennemű kudarccal és csalódottsággal.” (Vókó, 2006. 140. p.) Megerősíti törekvéseinket, de pusztán hallani is jó érzés a külföldi kollégáktól, amikor a magyar büntetés-végrehajtási tisztképzésről elismeréssel nyilatkoznak, és azt hungarikumnak tekintik. Az igazi elismerés azonban az, ha hallgatóink diplomájuk megszerzését követően tisztességgel megállják a helyüket...

Felhasznált irodalom

Eggleston, C.—Gehring, T.: Continuing Professional Development for Prison Educators. Előadás az EPEA X. Nemzetközi Konferenciáján (International Conference on Prison Education). Szófia, 2005. május 20.

Haládk J.: Ismertető a Pozsonyi Rendőr Akadémiáról. Kézirat. Pozsony-Bratislava, 2006.

Ruzsonyi P.: A büntetés-végrehajtási korrekciós nevelés új irányzatai – nevelélméleti jegyzet. Büntetés-végrehajtási Szakkönyvtár 2003/2. BVOP, Budapest, 136 p.

Ruzsonyi P.: „Nemzetközi kitekintés: az európai börtönrendszerek reszocializációs, oktatási és képzési tevékenységének összehasonlító elemzése,„ című előadás a „Szocializáció és reszocializáció a börtönben” című konferencia plenáris ülésén. Budapest, 2006. november 17.

Vajda Zs.: Oktatási filozófiák és a jelenlegi felsőoktatási reformtervek. Szege-di Társadalomtudományi Szakkollégium, Szeged, 2006.

Vókó Gy.: Európai büntetés-végrehajtási jog. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2006. 392 p.